

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ПРИ
НАДЗВИЧАЙНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЯХ**

A. Kharchuk, M. Kupchak

Lviv State University of Life Safety

**LEGAL REGULATION OF SOCIAL RELATIONS IN
ENVIRONMENTAL EMERGENCY**

In the theses of the problem of legal regulation of social relations that arise in emergency environmental situations. Direction of solving this problem is the creation of new legal documents, improve the mechanism of their implementation and broad public awareness of the legislation in this area.

На сучасному етапі Україна переживає реформаційний період у різних галузях суспільного і державного життя. Однією із таких галузей є Програма збереження навколишнього природного середовища. Ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною і Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії, Україна отримала інструмент для відповідних перетворень. Виконання положень вказаної Угоди дає можливість Україні стати повноцінним членом в ЄС. У зв'язку з цим Президентом України було схвалено Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020", яка визначила першочергові пріоритети оборонних, політико-правових, соціально-економічних умов розвитку України. Особливу увагу зосереджено на безпеці життя та здоров'я людини, яка неможлива не тільки без ефективної медицини, захищеності соціально вразливих верств населення, але і від безпечного стану довкілля, доступу до якісної питної води, а також від безпечних харчових продуктів та промислових товарів [3].

Проблема попередження і ліквідації надзвичайних екологічних ситуацій прямо чи опосередковано регламентована майже 200 нормативно-правовими актами різної юридичної сили. Проте кількісне зростання законодавства не означає її якісної досконалості, через те, що не становить єдиної системи, містить колізії та прогалини. У зв'язку з цим основними напрямками у врегулюванні суспільних відносин при надзвичайних екологічних ситуаціях є формування правового простору, а саме:

1. Вдосконалення і реалізація державної екологічної політики у сфері функціонування державної системи попередження і реагування на надзвичайні екологічні ситуації;
2. Підвищення стійкості та ефективності функціонування об'єктів і галузей економіки в умовах надзвичайної екологічної ситуації;
3. Забезпечення безпеки населення і навколишнього природного середовища та попередження і ліквідація надзвичайних екологічних ситуацій;
4. Матеріально-технічне і фінансове забезпечення, створення надзвичайних резервних фондів;

5. Державний контроль, а також нагляд за виконанням заходів щодо забезпечення безпеки населення і територій від аварій та катастроф природного і техногенного характеру [4].

Законодавство у сфері регулювання суспільних відносин при виникненні надзвичайних екологічних ситуацій включає в себе значну кількість нормативно-правових актів. Зокрема, норми права, які спрямовані на регулювання захисту населення і територій, містяться в Конституції України, Законах України, Міжнародних нормативно-правових актах, ратифікованих Україною, Постановах Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, Указах і Розпорядженнях Президента України, міжвідомчих та відомчих нормативно-правових актах місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування, актах спеціальних органів управління, які приймаються у разі необхідності в умовах надзвичайної екологічної ситуації.

Загальні пріоритети системи забезпечення екологічної безпеки визначають міжнародно-правові акти, що закріплюють правовий статус особи, права і свободи, які не можуть бути обмежені в особливих умовах, це:

1. Міжнародна Хартія прав людини;
2. Загальна декларація прав людини;
3. Угода про взаємодію у сфері запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру та ін.

Важливим джерелом міжнародного права виступає низка актів, присвячених питанням екологічної безпеки, захисту екологічних прав громадян, серед них:

1. Венська Конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду;
2. Конвенція про оперативне повідомлення про ядерні аварії;
3. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої сімки» та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС від 20 грудня 1995 року, тощо.

Україна ратифікувала низку угод з міжнародними організаціями, зокрема з ООН – Рамкова Конвенція з надання допомоги у сфері цивільного захисту, Хіозька рамкова програма дій на 2005 – 2015 роки; з НАТО – Меморандум про взаєморозуміння щодо планування при надзвичайній ситуації цивільного характеру та ін. Важливим джерелом міжнародного права, яке безпосередньо стосується питань розвитку українського законодавства у сфері регулювання відносин між екологічними системами є Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейським співтовариством та його державами-членами від 14 червня 1994 року.

Великого значення для вирішення проблеми нормативно-правового регулювання суспільних відносин при виникненні надзвичайних екологічних ситуацій набуває аргументування необхідності розмежування сфери застосування екологічного законодавства та законодавства з питань надзвичайних ситуацій. У межах екологічного законодавства мають вирішуватися питання екологічної реабілітації територій, негативні зміни в екосистемі які мають стійкий, необоротний характер, а в межах законодавства

про надзвичайні ситуації – питання оперативного реагування на аварії, катастрофи, стихійні лиха, що створюють загрозу для життя і здоров'я людини.

Напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення державного регулювання у сфері надзвичайних екологічних ситуацій є:

1. Врахування міжнародних, національних, регіональних та місцевих особливостей розвитку законодавства щодо державного регулювання суспільних відносин при надзвичайних екологічних ситуаціях;

2. Впровадження законодавства України шляхом прийняття новітніх нормативно-правових актів, механізмів їх реалізації за принципом економічної ефективності їх дії;

3. Удосконалення процедур оцінки навколишнього природного середовища, техногенного впливу та цивільного захисту населення;

4. Стимулювання обізнаності широких верств населення з новітніми нормативно-правовими актами у галузі екології [5].

Систематичне удосконалення законодавчого та нормативно-правового забезпечення, приведення його у відповідність до екологічних та економічних можливостей держави є важливим фактором підвищення ефективності діяльності держави щодо регулювання суспільних відносин при надзвичайних екологічних ситуаціях.

Література:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України.–1996.-№ 30.- Ст.141.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VІЗ // Урядовий кур'єр від 29.11.2012 № 220.

3. Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» // Урядовий кур'єр від 15.01.2015 № 6.

4. Чубенко А. Г. Теоретико-правові засади фінансування системи цивільного захисту в Україні: Монографія – Київ: НАВС, 2011.

5. Жукова Л. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні : функціонально-структурний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.02. «Механізми державного управління» / Л. А. Жукова. – К., 2007.